

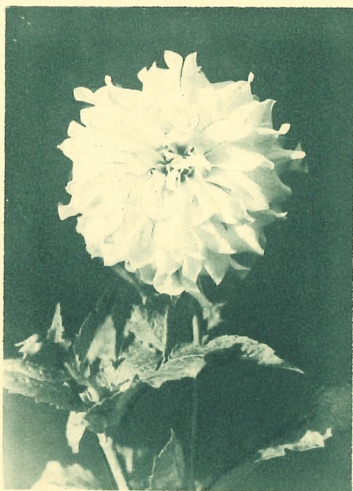

*Prima holländska
blomsterlökar* hava vi
nu levererat genom ett århundrade.

Utförlig tysk priskurant sändes gratis på begäran.
Korrespondens på svenska. Nämnandet av denna tidning
och fullständig adress också med uppgift om yrke utbedes.

R. A. VAN DER SCHOOT, A. G.
HILLEGOM, HOLLAND

J
glädje och i sorg,
i fest och i vardag,
låt blommorna
tolka dina
tankar

NÄR NI LÄST DETTA
OCH FÖREGÅENDE NUMMER, VISA DEM
FÖR VÄNNER, SOM INTRESSERA SIG FÖR
TRÄDGÅRDS- OCH BLOMSTERODLING!

2:— kr. kostar för 1/4 år

ALLMÄN

Svensk Trädgårdstidning

PRENUMERERA HOS EDER TIDSKRIFTSFÖRSÄLJARE ELLER
INBETALA BELOPPET DIREKT PÅ POSTGIROKONTO 940

LÖSNUMMERPRIS 40 ÖRE

PÄRON WILLIAMS

Foto: A. FORS

ALLMÄN

Svensk Trädgårdstidning

1929 · Nr 20

Göteborgs
Botan. Trädg:s
Bibliotek
28.OCT.1929

**W:s Nicotinpulver, Värmebriketter, Frostfjärilslim,
Raffiabast; extra prima, Bambukäppar, Flytande Kitt;
Permanite, Boklöv; rött och grönt, Binderimaterial.**

Katalog på begäran.

W. WEIBULL, Landskrona

STOCKHOLM: LILLA NYGATAN 20, SVEAVÄGEN 23 Tel. Norr 31475

*Anton Petterssons
SPEDITIONSÄFFÄR*

Packhusgränd 6, Stockholm
Telefon: 5576, Norr 22177, Spånga 160 (Bostad)
Telegr. adr.: Spedant

*Specialitet: Förtullningar av artiklar för träd-
gårdsmästare och blomsterhandlare.*

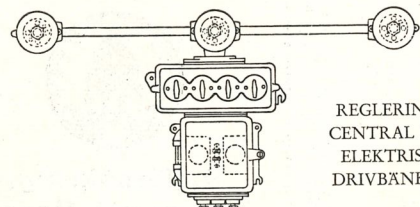
U-GLAS

och 1½ tjockt trädgårdsglas till bänkar
och växthus.

KITT OCH STIFTTRÅD

SEVERIN DAHLBERG

Tel. 1280. MUNKBRON 15 — STOCKHOLM Tel. N. 2290.

REGLERINGS-
CENTRAL FÖR
ELEKTRISKA
DRIVBANKAR

**HUR SKALL DEN ELEKTRISKA
DRIVBANKEN ANLÄGGAS?**

Tillfråga oss

och vi lämna råd och upplys-
ningar samt leverera den bästa
och lämpligaste materielen.

**ELEKTR. AKTIEBOLAGET SKANDIA
STOCKHOLM**

ANDERS HEDBERG

**D A N S K
B O N D E -
K O O P E -
R A T I O N**

är en ny bok, som vunnit beröm-
melse i hela den skandinaviska
pressen och bör läsas av varje
yrkesman och jordbruksintresserad.

Blomsterlökar

nu hemkomna. Alla order expedieras omgående.
Insänd Eder order nu!

CIBUS NIKOSOL NIKOTINSULFAT FUMUS ORGANO

-Närings salt.

10 %-iga nikotinlösningar.

10 %-igt rökpulver.

Organisk gödning.

Extra fin Okulationsbast.

A.-B. L. Dæhnfeldts Fröhandel

Telefoner:
896 och 2346

HÄLSINGBORG
Postgirokonto 6301

Telegramadress:
»Dæhnfeldt»

JOFUROL

preparaten döda all växtohyra.

NUTRIGEN

Hässelbyblandning bästa blomstergödning.

Primula för trädgård och stenparti.

I

Av Primulasläktets många medlemmar hava några som vivor och aurikler sedan gammalt allmänt odlats även i svenska trädgårdar. Det stora flertalet Primulor — de rena arterna utgöra c:a 225 stycken — äro emellertid här sällsynta i odling, ehuru många av dem äro lättodlade, och trots att en del av dem numera kunna erhållas från plantskolor här i landet. Denna artikel avser att fästa uppmärksamheten på de mera tacksamma Primulor, som här kunna odlas i det fria och att ge anvisningar om odlingsättet för de mera fordringsfulla av dem. Förf:s trädgård är belägen i Hallands skogsbygd inom 2:dra fruktodlingszonen, och de Primulor, som där äro härdiga, böra kunna odlas över en stor del av landet. Endast här prövade arter och varieteter komma att beskrivas.

I. Aurikler.

Den näst gullvivan bäst kända Primulan är utan tvivel trädgårdsaurikeln. Dess långvariga blomning, hela maj månad ut, och dess blomsterrikedom göra den till en av våra bästa kantväxter, och genom blommornas fulländade form, de sammetsaktiga färgernas ädelhet och den fina doften lämpar den sig även för odling på stenparti. Den vanliga trädgårdsaurikeln är emellertid endast en och ingalunda den mest förfinade av de många aurikelformerna, bland vilka flera tillhöra stenpartiets verkliga klenoder. De äga alla mer eller mindre blod av den vilda Primula Auricula och för överskådlighetens skull upptagas i följande förteckning först de vilda auriklerna, sedan de som stå sina vilda stamfränder närmast och sist de högst kultiverade.

Primula Auricula. Den vilda aurikeln har sin hemvist i Schweiz, Tyrolens och mellersta Italiens alptrakter samt en mindre del av Karpaterna. De köttiga bladen och den kraftiga rotstocken erinra om trädgårdsaurikeln; blommorna däremot äro jämförelsevis små och alltid av gul färg. Plantan är i regel till

större eller mindre del beströdd med ett fint vitt puder. Aurikeln tillhör de växter, vilka som en del Rosa- och Violaarter m. fl. även i vilt tillstånd starkt variera. Så skiftar blommornas färg från blekgult till höggult, bladen variera från starkt tandade till helbräddade, och bepudringen, som ej sällan bildar ett stoftgrått överdrag öfver hela plantan, kan i vissa former vara inskränkt till endast en del av själva blomman. Även blommornas storlek och blomstänglarnas höjd äro mycket varierande. Ehuru luktlösa former undantagsvis finnas, utmärkes i allmänhet den vilda aurikeln av en oförläpelig fin doft. Den kan i detta avseende tävla med de för sin vällykt mest skattade blomster, och om bland vårens blommor Iris reticulata äger den mest förfinade, har den vilda aurikeln utan tvivel den mest ljuvliga doften av alla.

I sina bästa former med stora, klargula doftande blommor i rika flockar, kraftiga, höga stänglar och vackert pudrad tillhör den vilda aurikeln de mest odlingsvärda stenparti-blomster. Den kräver en djup, kalkrik, lätt men dock god, ej för torr jord och bör odlas i öppet, svalt läge, skyddad för brännande sol. På sådana ställen växer den villigt, men blommor sällan så rikt som de genom odling åstadkomna trädgårdsformerna. Att här uppräknade aurikeln vildväxande varieteter vore knappast någon mening i; de bästa formerna erhållas emellertid under namnen Bauhini, albo-cincta eller albo-marginata, och köpas liksom flertalet här beskrivna aurikler säkrast från Sündermann eller från England*. Under namnet P. Auricula brukas även upptagas tvenne i England högt skattade odlingsformer, P. Auricula Old Red Dusty Miller och Old Yellow Dusty Miller, av vilka i vart fall den förra dock rättare vore att hänföra

* En förteckning över firmor, som äga större urval av Primulor lämnas i slutet av denna artikel.

till *P. pubescens*. Namnet Dusty Miller, »den dammige mjölnaren», syftar på det täta puder, som ger plantorna en vackert blågrå färg. Den gula formen skiljer sig knappast genom annat än frodigare växt från kraftiga vildväxande aurikler; Old Red Dusty Miller däremot har en djup gyllenlackröd färg, som förråder dess hybrida ursprung.

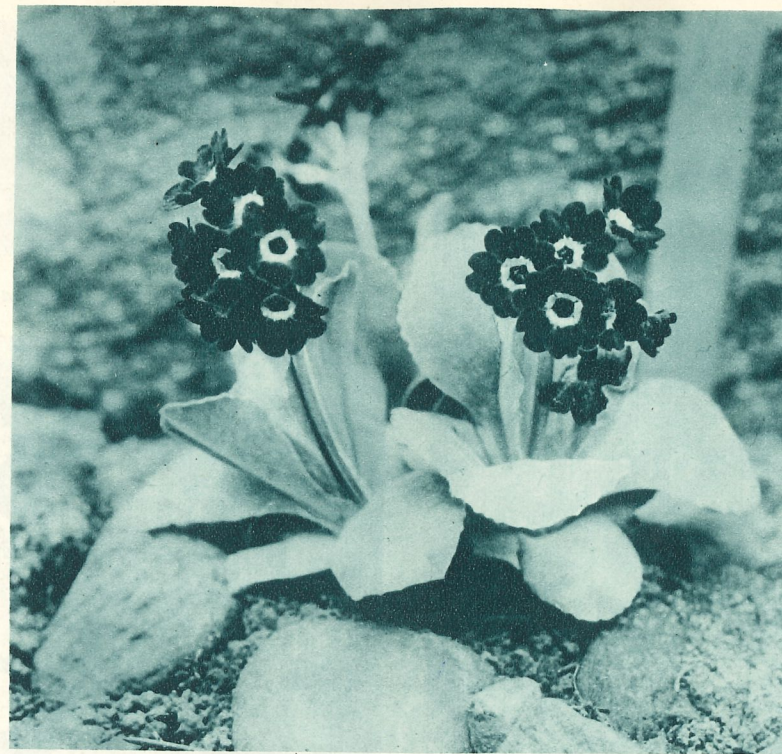
Primula pubescens. På ett fåtal ställen i Schweiz och Tyrolen, där *P. Auricula* växer invid den rödblommande *P. hirsuta* (varom mera sedan), finner man även deras hybrid *P. pubescens*. Hybriden har en färgskala från vitt, gult och skärt genom många toner av rött, brunt och violett till nästan svart, och det anses i allmänhet, att denna hybrid genom ytterligare korsning med stamarterna och måhända även med ett par andra närstående *Primula*: *viscosa*, *villosa*, *Goebellii* och *venusta* givit upphov till den stora mängd av odlingsformer, vilka samtliga pläga grupperas under namnet *P. pubescens*. Såväl den äkta vilda hybriden som de odlade formerna stå i regel vad växtsätt och plantans egenskaper beträffar närmare *P. Auricula* än *hirsuta*. Blomfärgen är dock endast mera sällan gul. Bland de för stenpartiet särskilt lämpliga formerna finnes emellertid ett antal lågväxande odlingshybrider, som även i växtsättet stå *P. hirsuta* nära. De äga en stor blomsterrikedom, korta stänglar och kompakt växt. De jämförelsevis små blommorna hava oftast lättare och mera klart röda färgtoner än övriga aurikler. Namnförbistringen bland dessa hybrider är betydande; de återfinnas i kataloger förutom under namnet *P. pubescens*, dit de rätteligen höra, även under namnen *Auricula*, *hirsuta*, *viscosa* eller *ciliata*. Till de allra bästa av dessa former, vilka huvudsakligen skilja sig genom blommornas färg, höra Mrs J. H. Wilson och Faldonside, den förra med starkt och klart syrérfärgade blommor, den senare med en ren och kraftig karminfärg. Båda blomma oerhört rikt och äro i hög grad tacksamma och lättodlade. Alla dessa hirsutaliknande hybrider trivas i en lös och starkt humusrik, närande jord; bäst effekt göra de på hyllor i stenpartiet, där de breda ut sig till låga kuddar eller mattor, under våren stundom helt och hållet täckta med blommor. Det är

sällsynt att hos kulturformer finna bevarat så mycket av vildblommans obeskrivbara charme, som i dessa hybrider är fallet, och de bliva därigenom särskilt värdefulla. Samma egenskap utmärker även ett par mera sällsynta former med renvita blommor: *P. pubescens nivea* (hort), oftast såld under namnet *P. nivalis* (hort) och *P. pubescens alba*. Den förra har rundade blad och korta stänglar, den senare långa, jämbreda blad, högre stänglar och blommor i mera ensidig samling. Båda, särskilt den förra, äro svårödlade; de fordra extra näringsrik, lucker jord samt mot sol och för mycket regn skyddat läge, alltså utsökta platser på stenpartiet. Vida lättare att odla och vad blommarna beträffa lika vackra äro emellertid en del vitblommande former av den vildväxande *P. pubescens*; att få tag i dem är däremot allt annat än lätt.

Till de nämnda, naturtyperna närstående formerna av *P. pubescens*, kunna även räknas *P. decora* med ovanligt klart blåviolettera och *P. Goebellii* med blekvioletta blommor.

Av en helt annan mera kulturpåverkad typ är däremot den formrika gruppen av egentliga trädgårdsaurikler, i England benämnda »Border»-Auriculas. De hava en kraftigare växt, högre stänglar och större blommor än ovan behandlade former. Färgskalan omfattar från vitt till nästan svart så gott som alla färger utom renblått och högrött; förhärskande äro djupt mättade sammetsaktiga, mörkvioletta och purpursvarta toner, gärna med ett pudrat, vitt eller gulaktigt öga. Den vilda aurikeln rengula färg återfinnes sällan; oftare påträffas blekgula, brungula, vitaktiga och brokiga blommor, ävensom bruna och violblå toner.

Trädgårdsaurikeln har genom långvarig odling blivit en verklig kulturväxt, som ej bereder odlaren några som helst svårigheter, och det är egentligen förvånande, att en så hårdig och vad såväl blommornas färg som form angår så utsökt blomma ej fått större spridning. Den uthärdar vilken vinter som helst, och det enda den ej tål är för mycket sol i torrt läge. Varje någorlunda god och ej för torr jord fördrager den men trives bäst i lätt, rik, en smula fuktig jord och halvskuggigt läge. Den förökas med lätthet genom delning

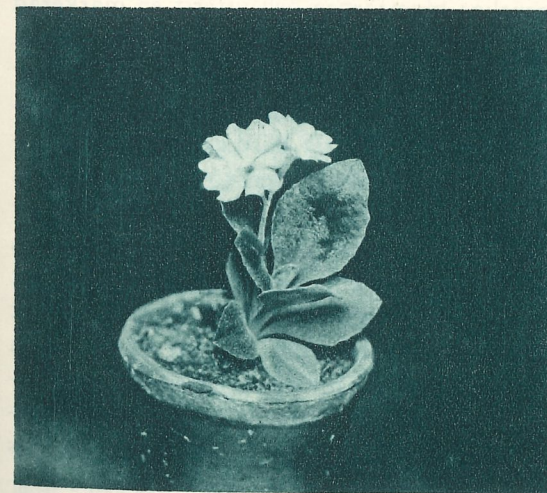

Primula Auricula, old red. Dusty Miller.

Foto: Förf.

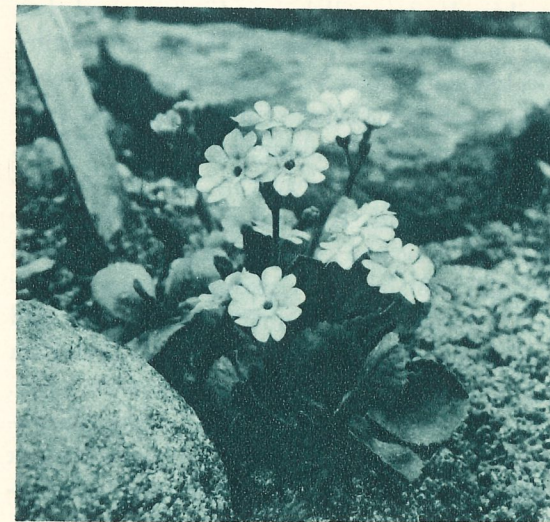
antingen strax efter blomningen eller i slutet av augusti, och nya former erhållas utan svårighet vid frösådd. Bland den mängd stammar som finnas, förtjänar framhållas den, som säljes av Aksel Olsen, Kolding, under namnet A. O. I., och som utmärkes av mycket kraftig växt och stor rikedom på olika färgnyanser. Trädgårdsaurikeln står utan tvivel främst

bland auriklerna, då det gäller att åstadkomma en stark effekt på samma gång som en förnämlig verkan; för den däremot, som främst söker efter fulländning i blommans form och de mest utsökta färgtoner, äro de engelska »Alpine»-Auriculas idealet. Namnet syftar på deras lämplighet som stenpartiväxter, vilka i England gå under det gemensamma namnet

Primula pubescens nivea, fröplanta av vitt frö, blommande ett år efter sådden.

Foto: Förf.

Primula pubescens Mrs Wilson.

Foto: Förf.

Foto: Förf.
Primula Auricula (hort), stam. A. O. I.

Alpines. De säljas i motsats mot trädgårdsauriklerna under bestämda namn och skilja sig från dem bl. a. genom att blombladen äro helbräddade, ej urnupna, samt genom frånvaron av puder på såväl planta som blomma. Ögat är cirkelrunt, till färgen höggult eller renavitt, och blommans form äger en fulländad precision, mot vilken även de bästa trädgårdsaurikler komma till korta. Jämfört med dem äro de emellertid varken så förnöjsamma eller rikblommande och kräva fördenskull en noggrannare vård. Odlade i halvsugga på stenpartiet i en jordblandning av $\frac{1}{4}$ god lövjord, $\frac{1}{4}$ kraftig grästovjord, $\frac{1}{4}$ gammal kogödsel och $\frac{1}{4}$ sand trivas de emellertid förträffligt och äro lika vinterhärdiga som övriga aurikler. Bland här prövade namnformer äro Argus med carminblå, Mrs Gorton med guldbruna, Prince of Tyre med blåviolettera och Ziska med djupröda blommor de bästa. Dessa aurikler odlas i England även som krukväxter i kallhus; ett odlingsätt som det dock skulle föra för långt att beskriva i denna artikel.

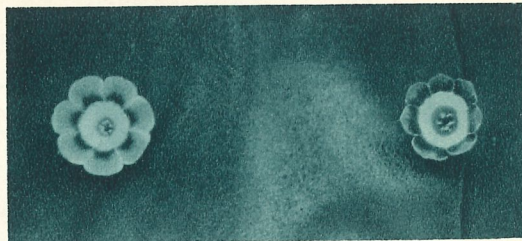

Foto: Förf.
Alpine Auricula, »Show» Auricula, grönkantad.

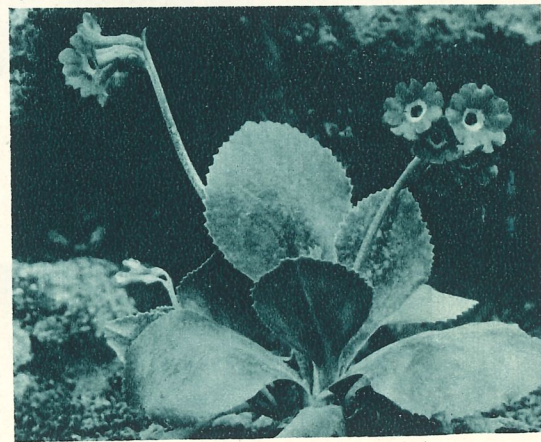

Foto: Förf.
Primula Auricula, old yellow. Dusty Miller.

För fullständighetens skull må dock här även omnämnas de mest högkultiverade av alla aurikler, vilka endast kunna odlas på detta sätt, och som i England benämnas »Show» eller »Stage»-Auriculas. Deras blommor äro i teckningen verkliga små konstverk, innerst med en ring av tjock vit pasta, därutänför ett band av den mörka, stundom helsvarta, egentliga blomfärgen och ytterst en markerad grön eller på grön botten pudrad kant. Även okantade former finnas, enfärgade utanför den vita ringen. Då denna artikel endast behandlar de i det fria härdiga Primula förbigås här deras odling, men förf. önskar gärna komma i förbindelse med svenska odlare av dem för utbyte av plantor och erfarenheter. Dessa förnäma engelska aurikler utgöra ett av de allra vackraste exempel på en långt driven kultivering, där ej som i så många andra fall — de formlösa jättepenséerna bilda det avskräckande motexemplet — stamformernas karaktärer utplånats eller förgrovats utan i stället omsorgsfullt bevarats och i högsta tänkbara grad förädlats.

(Forts. i kommande nummer.) Sigfrid Ericson.

Klosterkyrkan med det åldriga päronträdet.

När Sancta Birgitta var trädgårdsarkitekt.

Om det är sant, som Grännaborna gärna göra gällande, att gamle greve Per Brahe var den förste länsträdgårdsmästaren i det här landet, så ha Vadstenaborna, om det så lyster dem, i lika mån rätt att hävda, att den heliga Birgitta var den första svenska trädgårdsarkitekten. Och trädgårdsstaden Gränna och rödpäronen i all ära, men det sistnämnda är nog ett strå vassare i alla fall. Det gamla blir alltid äldst, och Sancta Britas trädgård är betydligt över femhundra år medan greve Pers räknar föga mer än hälften.

Klosterträdgårdarna i Vadstena kunna med tämlig visshet anses som våra åldrigaste, på sina ursprungliga platser bibehållna och bevarade hortikulturella anläggningar, och det är underligt att den saken i allmänhet uppmärksammas så litet som fallet är. Befunne de sig

på något annat håll än i det på magnifika minnesplatser så rika Vadstena, skulle det nog vara annorlunda, — men vid sidan av vårt ståtligaste renässansslott och vårt mest uppmärksammade medeltidstempel kommer en trädgård lätt nog i skymundan.

Det märkvärdigaste med klosterträdgårdarna i Vadstena är kanske, när allt kommer omkring, ändå inte åldern, utan den omständigheten att de finnas kvar så ursprungliga och ofördärvade. I nunneträdgården ser man måhända inte så mycket av vad som en gång var, men i munkträdgården skulle Birgitta själv, om hon hade tillfälle, när som helst utan större svårighet kunna orientera sig. Aldrig fick hon personligen sätta sin fot i den, sedan den blev vigd mark, men anläggningen kom till efter hennes noggranna anvisningar, och